

**โครงการประเมินคุณค่าทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
กรณีศึกษาในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง**

**Valuation of Natural Resources in Protected Areas:
A Case Study of Huay Kha Khaeng Wildlife Sanctuary**

สำนักวิชาการป่าไม้
กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2541

บทคัดย่อ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นผืนป่าขนาดใหญ่ทางด้านตะวันตกของประเทศ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดตาก ในปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1.74 ล้านไร่ สภาพพื้นที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ และจากความตื่นเป็นเลิศในการเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางวิชาการและมีความงดงามทางธรรมชาติที่หายาก ตลอดจนเป็นแหล่งที่มีพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ไปจากโลก ในปี พ.ศ. 2535 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรซึ่งเป็นผืนป่าเดียวกันได้รับการประกาศให้เป็น “มรดกทางธรรมชาติของโลก”

การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมินคุณค่าทรัพยากรเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง โดยวิเคราะห์หามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์รวม (total economic value) ของพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าจากการใช้โดยตรงและโดยอ้อม (direct and indirect use values) และมูลค่าจากการมิได้ใช้ (non-use value) โดยมีข้อสมมติคือคุณค่าที่เกิดขึ้นจากทรัพยากรต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งมีหลายประเภท ไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่าเกิดจากทรัพยากรประเภทใดโดยเฉพาะ ดังนั้นทรัพยากรเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งถือเป็นหน่วยเดียว ประกอบขึ้นด้วยทรัพยากรหลายประเภทดังกล่าว นอกจากนี้ สังคมในฐานะเป็นผู้ได้รับคุณประโยชน์จากทรัพยากรในรูปต่างๆ จะเป็นผู้ประเมินหรือให้มูลค่า ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ใช้ประโยชน์และผู้มิได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร โดยผู้ใช้ประโยชน์ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวกันชน และประชาชนภายนอกที่เข้าใช้ประโยชน์ทรัพยากรในกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การศึกษาและการวิจัย กิจกรรมงานศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น โดยผู้มิได้ใช้ประโยชน์ครอบคลุมประชาชนชาวไทยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในประเทศ

ในการประเมินมูลค่าทรัพยากรจากผู้ที่ใช้ประโยชน์ที่อาศัยอยู่บริเวณแนวกันชน ใช้แบบสัมภาษณ์จากตัวอย่างจำนวน 179 ครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่แนวกันชนชั้นในและชั้นนอก ของหมู่บ้านจำนวน 6 หมู่บ้าน วิธีการประเมินมูลค่าโดยอาศัยมูลค่าตลาดของทรัพยากรในการประเมินมูลค่าทรัพยากรจากผู้ที่ใช้ประโยชน์ที่เป็นบุคคลภายนอกนั้น ใช้แบบสอบถามโดยจัดส่งทางไปรษณีย์จำนวน 298 รายตามจำนวนรายชื่อพร้อมที่อยู่ที่อยู่รวบรวมได้จากกรมป่าไม้ทั้งหมด โดยมีการตอบกลับจำนวน 154 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 52 วิธีการประเมินมูลค่าสำหรับกลุ่มนี้ใช้เทคนิคการสำรวจความยินดีจ่าย ในการประเมินมูลค่าทรัพยากรจากประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น ใช้แบบสัมภาษณ์จากตัวอย่างที่สุ่มในจำนวน 12 จังหวัดทั่วประเทศคิดเป็น 864 ตัวอย่าง โดยวิธีการประเมินมูลค่าใช้เทคนิคการสำรวจความยินดีจ่ายเช่นกัน

จากผลการศึกษาพบว่ามูลค่ารวมของทรัพย์สินของมูลนิธิศรัทธาช่วยชาเข่งมีค่าเท่ากับ 28,430.33 ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นมูลค่ารวมเท่ากับ 284,303.30 ล้านบาท ณ อัตราคิดลดร้อยละ 10 ซึ่งมูลค่าที่ได้ถือเป็นมูลค่าขั้นต้นเท่านั้น โดยมูลค่าหลักที่เกิดขึ้นคือมูลค่าจากการมิได้ใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 99.8 ของมูลค่ารวม ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าจากการดำรงอยู่เพื่อทำหน้าที่ของทรัพย์สิน (existence value) และมูลค่าจากการไม่ใช้แต่เก็บไว้ให้ลูกหลาน (bequest value) ตรงกับความหมายของคำว่า “มรดกทางธรรมชาติของโลก” ของผืนป่าแห่งนี้ ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพย์สินของมูลนิธิศรัทธาช่วยชาเข่งให้ดำรงความอุดมสมบูรณ์อยู่ไว้เพื่อเป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลัง จึงถือเป็นหน้าที่สำคัญของทุกคนในสังคม